

Zero regrets – stärk åtgärder för hälsa i klimatarbetet

Att skydda och främja hälsan hos nuvarande och framtida generationer är ett av de starkaste argumenten för åtgärder mot klimatförändring och för en hållbar utveckling. Nedan följer budskap om behov och handlingsvägar från en skrift som tagits fram av arbetsgruppen om hälsa och klimatförändring (HIC) inom WHO:s miljöhälsoprocess (EHP).

Klimatförändringen påverkar redan liv och hälsa världen över, särskilt för de som redan är sårbara. Utan betydande åtgärder för att begränsa uppvärmningen och anpassa samhället till klimatförändringen kommer sjuklighet och dödlighet att öka. Andra konsekvenser under de kommande decennierna är sämre livskvalitet och ökad ojämlikhet.

Med skriften *Zero regrets* vill HIC kommunicera behov och handlingsvägar för hälsa i klimatarbetet. Skriften riktar sig särskilt till beslutsfattare inom hälsosektorn, men även inom andra sektorer som påverkar hälsa såsom vatten, livsmedel, jordbruk, energi och transport, och till företrädare för civilsamhället. Syftet är att öka medvetenheten om kopplingarna mellan hälsa och klimatförändring, och att belysa de åtgärder som bidrar till både god hälsa och en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Uppmaningar

Den omställning som krävs utgör både en drivkraft och en möjlighet för en positiv och rättvis samhällsutveckling som stödjer en grönare och mer hälsosam framtid. För att nå dit uppmanar HIC till följande:

1. **Fortsätt sträva mot nollutsläpp till år 2045**, och arbeta för en hållbar framtid som främjar hälsa och planeten. Arbetet med att nå nollutsläpp ger även stora hälsovinster genom minskade utsläpp av luftföroreningar och ökade förutsättningar för en mer fysiskt aktiv befolkning med hälsosammare matvanor.
2. **Begränsa utsläpp från fossila bränslen.** Ren energi och fossilfria transporter kommer att ge omedelbara hälsovinster genom bättre luftkvalitet, vilket också är nödvändigt för att nå klimatmålen.
3. **Främja hälsosam livsmedelskonsumtion.** En övergång till mer hållbara livsmedelssystem med låga växthusgasutsläpp är gynnsamt för hälsa, biologisk mångfald och klimat.
4. **Integrera klimatförändring och hälsa i alla politikområden.** Klimatförändringens orsaker och konsekvenser är tvärssektoriella. Åtgärderna kräver därmed att klimat och hälsa integreras i allt beslutsfattande. Hälsosektorn behöver ta en aktiv roll i samhällets klimatomställning, samtidigt som hälsa behöver beaktas i samtliga sektors insatser.
5. **Förstärk hälsoperspektivet i arbetet med klimatanpassning i samtliga beslutsnivåer.** Optimera synergier mellan olika sektors klimatanpassningsplaner i syfte att förebygga hälsokonsekvenser, stärka motståndskraft och främja en god och jämlik hälsa.
6. **Föregå med gott exempel.** Förstärk hälso- och sjukvårdssystemets förmåga att möta klimatförändringens konsekvenser genom att skala upp anpassningsåtgärder inom sektorn. Förespråka och sträva efter en klimatneutral och hållbar hälso- och sjukvård.
7. **Stärk hälsoprofessionens roll.** Yrkesverksamma som har kunskap om klimatförändringen kan bättre förutse och hantera hälsokonsekvenser. De kan också använda sitt förtroendekapital för att främja acceptans och motivation till klimatanpassning och utsläpps begränsning.
8. **Främja en meningsfull dialog mellan beslutsfattare och lokal- och civilsamhället.** En inkluderande beslutsprocess stödjer effektiva och rättvisa policyer, maximerar hälsovinster och minimerar oavsiktliga skador och ojämlikheter.

9. Förespråka klimatinvestering inom hälsosektorn.

Genom att belysa de samhällsekonomiska möjligheter som en stark nationell klimatpolitik erbjuder, kan resurser mobiliseras och upprätthållas inom både hälsosektorn och hälsopåverkande sektorer.

10. **Stärk evidensen.** För att ta informerade beslut är det viktigt att följa hälsoeffekterna av klimatförändringen och av anpassnings- och utsläppsåtgärderna, och att utvärdera klimatpolitikens effektivitet.

HIC och EHP

Inom WHO Europa finns sedan slutet av 1980-talet en process för miljö och hälsa (European Environment and Health Process, EHP), som är ett delat ansvar mellan hälso- och miljösektorerna i varje medlemsland. Inom EHP har ett antal prioriteringsområden identifierats och nationella portföljer tagits fram för de åtgärder som länderna avser att genomföra.

Arbetsgruppen Health in Climate Change (HIC) är en del av EHP och bildades 2012. Gruppen träffas årligen för att underlätta kommunikation mellan medlemsländerna och andra intressenter om klimatförändring och hälsa samt bidra till effektiva åtgärder i ländernas nationella portföljer. Folkhälsomyndigheten representerar Sverige i HIC och har medverkat i uppdateringen av *Zero regrets*.

Åtgärder för ett hälsofrämjande klimatarbete

Kunskapen om de nuvarande och kommande effekterna av klimatförändringen är tydlig, liksom behovet av åtgärder för att begränsa den globala uppvärmningen. Det finns många ömsesidiga beroenden och potentiella synergier mellan klimatåtgärder och hälsa. Till stöd för uppmaningarna ovan förespråkar HIC flera hälsoinriktade klimatåtgärder som kan implementeras på nationell, regional eller lokal nivå. Nedan följer ett urval av åtgärderna uppdelade i tre kategorier.

Från kunskap till handling

- Uppdatera strategier för hälso- och sjukvården så att de integrerar klimatanpassning, leverans av koldioxidneutrala tjänster och miljömässig hållbarhet.
- Minska koldioxidavtrycket från hälsosektorn, dess transportsystem och resor, och tillämpa klimatmål för att jämföra leveransen av vård, inköp och upphandling.
- Integrera klimatförändring i hälsosektorn och utveckla plattformar för samverkan mellan olika de-

partement, myndigheter och institutioner på alla nivåer, inom frågor som rör hälsa, miljö och klimat.

- Utforma och implementera åtgärder som begränsar klimatförändringen och maximerar hälsovinster samtidigt som det hälsofrämjande arbetet stärks, till exempel:
 - samhällsplanering som främjar aktiv transport, ökar energieffektiviteten i den byggda miljön och främjar psykisk hälsa
 - grön omställning till ren energi och transporter som minskar luftföroreningar
 - hållbara livsmedelssystem, med tillgänglig och prisvärd mat som till stor del består av vegetabilier och mindre rött och processat kött.
- Integrera hälsoperspektiv i nationella, regionala och lokala klimatanpassningsplaner och basera arbetet på risk- och sårbarhetsanalyser.
- Stärk integrerade övervaknings- och varningssystem för klimat känsliga hälsorisker, såsom extrema väderhändelser, infektionssjukdomar och luftföroreningar, och se till att de är anpassade till hälsosektorns behov och användning.
- Utveckla och implementera handlingsplaner för värmebölja för att förebygga och minimera negativa hälsoeffekter.

Övervaka, kvantifiera och utvärdera

- Följ upp växthusgasutsläpp för hälso- och sjukvårdssektorn och planera för att uppnå miljömässigt hållbara hälsosystem.
- Finansiera forskning om effektiviteten av olika klimatanpassnings- och utsläppsåtgärder, inklusive konsekvensbedömning, hälsovinstanalys och kostnads-nyttoanalys.
- Utveckla och implementera övervakningssystem för att följa klimatförändringens effekter på människors hälsa, samt utvärderingsprocesser för att bedöma klimatåtgärders effekter. För att identifiera sårbara grupper är det viktigt att följa hur effekterna fördelas i befolkningen.
- Kvantifiera de potentiella hälso- och samhällsekonomiska vinsterna med att minska utsläpp av växthusgaser, inklusive luftkvalitet, aktiv transport och hållbara matvanor, såväl som kostnaderna för ett nollalternativ.

Styra och kommunicera

- Dela metoder och analyser, inklusive fallstudier, om effektiva anpassnings- och utsläppsåtgärder, via befintliga plattformar som Klimatanpassningsportalen, Climate-ADAPT och European Climate and Health Observatory, för att bredda kunskapsbasen, identifiera forskningsluckor och få bättre information om bästa praxis.
- Identifiera och maximera hälsorelaterade klimatåtgärder vid multilaterala forum, inklusive UNFCCC:s klimatkonferenser, och se till att nationellt deltagande även lyfter hälsosektorns budskap.
- Förespråka jämlikhetsperspektiv i anpassnings- och utsläppsåtgärder för att öka hälsovinster, särskilt för sårbara grupper.
- Stärk hälsosektorns förmåga att gå före när det gäller att prioritera grön energi, hållbara matvanor, rena transporter, aktiv transport och andra främjande utsläppsåtgärder, och främja hälsosamma och hållbara beteenden i den offentliga sektorn.
- Inkludera klimatförändring i läroplaner för medicin och hälsovetenskap. Det stärker vårdpersonalens klimatkunskap och ger dem möjlighet att engagera sig i klimatpolitiken och att kommunicera klimat- och hälsobudskap.
- Utveckla, förbättra och främja klimat- och hälsokommunikation (t.ex. policyer, utbildningsmaterial, verktyg och offentlig rådgivning) för att öka medvetenheten på alla nivåer.

Läs mer om klimat och hälsa

[Folkhälsomyndighetens klimatarbete](#)

[Klimatförändringens påverkan på folkhälsa](#)

[Internationellt arbete med hälsa i ett förändrat klimat](#)

[Internationellt arbete med miljörelaterad hälsa](#)

Läs hela versionen av Zero regrets hos WHO

[Zero regrets: scaling up action on climate change mitigation and adaptation for health in the WHO European Region, second edition. Key messages from the Working Group on Health in Climate Change \(på engelska\).](#)

